

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

1. V. Christus verè ac propriè in cœlum ascenderit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

tris in quantum secundum Diuinam naturam est in equalitate Patris, secundum autem humanam naturam in excellenti possessione Diuinorum bonorum præ ceteris aliis creaturis. Vtrumq; autem soli Christo conuenit. Vnde nulli alij, nec Angelo, nec homini conuenit sedere ad dexteram Patris, nisi soli Christo.

Ad primum ergo dicendum, quod quia Christus est caput nostrum, illud quod collatum Christo, est etiam nobis in ipso datum. Et propter hoc quia ipse iam resuscitatus est, dicit Apostolus, quod Deus nos quodammodo ei conresuscitauit, qui tamen in nobis ipsis nondum sumus resuscitati, sed resuscitandi: secundum illud Roman. 8. Qui resuscitauit Iesum a mortuis, uiuificabit & mortalia corpora nostra. Et secundum modum loquendi subdit Apostolus, quod confedere nos facit in celestibus: scilicet in hoc ipso, quod caput nostrum, quod est Christus, ibi sedet.

Ad secundum dicendum, quod quia dextera est Diuina beatitudo, sedere in dextera, non significat simpliciter esse in beatitudine, sed habere beatitudinem cum quadam dominatiua potestate, & quasi propriam & naturalem, quod soli Christo conuenit, nulli autem alij creature. Potest tamen dici, quod omnis Sanctus, qui est in beatitudine, est ad dexteram Dei constitutus, vnde & dicitur Matth. 25. Quod statuet oues à dextris.

Ad tertium dicendum, quod per thronum significatur iudiciaria potestas, quam Christus habet à patre, & secundum hoc dicitur sedere in throno Patris. Alij autem Sancti habent eam à Christo: & secundum hoc dicuntur in throno Christi sedere: secundum illud Matth. 19. Sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.

Ad quartum dicendum, quod (sicut Chrysostomus dicit super Mat.) locus ille, id est, confessus dextera, inuis est omnibus, non solum hominibus, sed etiam Angelis, sicut enim præcipuum vnigeniti ponit Paulus dicens, ad quem autem Angelorum dixit vnigeniti, quam, sede à dextris meis? Dominus ergo non quasi existentibus quibusdam, qui seorsum sunt, sed condescendens interrogantium supplicationi respondit: hoc enim vnum solum querebant præ alijs, stare apud ipsum. Potest tamen dici, quod petebant filij Zebædæ, excellentiam habere præ alijs in participando iudiciariam potestatem eius. Vnde non petebant quod sederent ad dexteram, vel sinistram patris, sed ad dexteram, vel sinistram Christi.

DISPUTATIO LI.

In quatuor Sectiones distributa.

De ascensione Christi, ac termino eius.

Occurrit postremum mysterium toti primæ aduentus Christi Domini in mundum, de quo breuius quam de morte & resurrectione differemus, quoniam & facilius est, & paucis verbis ab Euangelistis describitur. Declarabimus ergo veritatem, & proprietatem huius mysterij, circūstantias quoque atque terminum, ac perpetuitatem eius.

SECTIO I.

Vtrum Christus vere, ac proprie in celum ascenderit.

Non defuerunt antiqui hæretici, qui veram Christi ascensionem in celum in corpore, & animo negarent. Refert enim Augustinus, lib. de agone Christi, cap. 25. aliquos negasse Christum corpus suum supra celos leuasse. Qui mouebantur ex illo Ioann. 3. Nemo ascendit in celum: nisi qui descendit de celo filius

Fr. Suarez tom. 2.

hominis, qui est in celis. Vnde colligebant, solum eam naturam ascendisse, quæ de celo descenderat: corpus autem non descendit de celo: ergo nec ascendit. Alij fundabant hunc errorem in eo, quia negabant Christum cum vero corpore surrexisse, vt Appelles, & eius Sectatores, sicut Aug. refert libro de hæres. nu. 23. Alij dixerunt surrexisse Christum cum carne, eamque secum vsq; ad Solis orbem tulisse, atq; in astro Solis deposuisse, nuncq; ad dexteram Patris sine carne sedere. Qui ita interpretabantur illud Ps. In Sole posuit tabernaculum suum. Ita senserunt Seleuciani, & Hermiani, vt Aug. refert de hæresibus, cap. 59. & eundem errorem tribuit Manichæus Naz. orat. 51. vbi verum errorem videtur attingere ijs verbis. Si quis sanctam

carne nunc depositam esse, nudamque, ac corpore vacuum diuinitatem esse, non autem cum assumpta parte, & esse, & venturam esse dixerit, præsentia illius gloriam non cernat. Vbi enim nunc corpus fuerit, nisi cum ea natura, à qua assumptum est? Non enim, scilicet, iuxta Manichæorum deliria, soli impositum est, vt per dedecus hongeretur, aut per aerem suum, & dissolutum est. Et propter hanc causam aliquando Augustinus tribuit Manichæis, quod Solem hunc visibilem adorarent, eumque Christum esse dicerent, sic intelligentes illud Ioann. 8. Ego sum lux mundi, vt viderelicet lib. 20. contra Faustum per totam, & tract. 34. in Ioann. Theodoretus vero lib. 1. Hæreticarum fabularum, Hermogeni tribuit, quod asseruerit, corpus Domini in sole esse repositum. Deniq; Tertull. libro de carne Christi iuxta finem, capit. 24. tacito nomine authoris, Erubescant (inquit) qui affirmant carnem in celis vacuum sensu, vt vaginam exempto Christo sedere, aut qui carnem, & animam tantundem, aut tantummodo animam, carnem vero non iam. Hæc sunt antiquorum hæreticorum deliramenta.

Non sunt autem minora, quæ noui hæretici confixerunt. Negant enim Christum secundum humanitatem verè, ac proprie ascendisse in celum, non quia opinentur ibi non esse: sed quia sentiunt, vel ab initio incarnationis, vel saltem à sua glorificatione per resurrectionem tam ibi, quam ubiq; fuisse. Vnde, cum res non moueatur ad illum locum, in quo iam est, non potuit Christus secundum humanitatem proprie ascendere. Dicunt ergo Christum ascendere in celum per metaphoram, nihilque aliud esse, quam in gloria, & maiestate Dei constitui. Quod autem secundum hanc metaphoram dicatur ascendisse in celum, probant: tum ex illo eodem loco Ioann. 3. Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo: non enim descendit nisi metaphoricè, veluti occultando gloriam suam sub humanitate assumpta; ergo tantum etiam metaphoricè ascendit manifestando gloriam & maiestatem humanitatis assumptæ. Tum ex eo, quod per ascensionem dicitur assequutus, vt sedeat ad dexteram Dei, atque hoc per metaphoram dicitur: ergo & illud. Ita raciocinantur Brentius, & Illyricus in libris de ascensione Christi: qui decepti sunt ex falso fundamento Vbiquitatis, contra quod disputauimus in præcedenti tomo, disputatio. 32. sect. 4.

Dicendum ergo est primo, Christum Dominum post resurrectionem suam verè, ac proprie in celos ascendisse. Conclusio est articulus fidei, qui habetur proprie Christi in symbolo Apostolorum, & Niceno, & Athanasio, ita ascendit. Quanquam enim in eis solum dicatur ascendisse, & non explicetur hoc esse verè, & proprie intelligendum: tamen hic est sensus symboli, & ita intelligit Sym. Catholica Ecclesia, & omnes Patres, quos statim referemus. Et probatur primo testimonio Scripturæ, quæ in nouo testamento sunt expelsiora, Ioan. 20. ait Christus Magdalenæ. Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum: & tamen iam resurrexerat, eratque in gloria, & maiestate, loquitur ergo de ascensione locali, & non per metaphoram. Eodem

Ecc in sen-

August.

Psalm. 18.

August.

Greg. Naz.

Ioan. 8.

August.

Theodor.

Tertull.

Ioan. 3.

In celis post

resurrectio-

nem vere, ac

proprie Chri-

sti ascendit.

Sym.

Ioan. 20.

Ioan. 26.

Ioan. 26.

Ioan. 26.

Ioan. 26.

Athor 1.
Luc 24.
Marc. 16.

Ephes 1. 2.
& 3.
Colos 3.
Hebr. 4. & 9.

Athor 1.

Psal. 67.

Testimonijs
Psal. 67.
Expolitio.

Ephes 4.

August.
Hieron.

Theodor.

Tertul.
Prosper.
Ruffin.
Psal. 64.

in sensu subdit, *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem* A
vestrum, id est, post paucos dies ascendam: Lucas au-
tem Athor. 1. diserte narrat modum, & initium hu-
ius ascensionis coram oculatis testibus, in cap. autē.
24. sui Euangelij expressius ponit progressum, ac
terminum eius dicens, *Ferebatur in calum*, ac
rō cap. 16. idem confirmat dicens. *Assumptus est in*
calum, & sedet a dextera Dei. Præterea apud Paulum
est frequens eius mentio, ad Ephes. 1. 2. & 4. ad Co-
loss. 3. ad Hebr. 4. & 9. Quæ omnia in proprio sensu
esse intelligenda præter autoritatem Ecclesiæ, &
Sanctorum constat ex generali regula Scripturæ.
quod propriè sit intelligenda, ubi circumstantia lo-
ci metaphoram non declarat, illam uero requirit, ne al-
iquid absurdum sequatur: neutrum autem in præ-
senti occurrit, quin potius cum sermo Scripturæ sit
historicus, non potest integra seruata eius veritate. B
ad metaphoras traduci. Nam cum Luc. ait, *Videntibus*
illis eleuatus est: & nubes suscepit eum ab oculis eorum,
ut vera sit historia, necessario fatendum est, Apo-
stolos oculis corporeis uidisse Christum ascendentem,
donec eum interposita nubes illis occultauit.
item cum ait, *Ferebatur in calum*, non est locus tropis,
& metaphoris. Nā si licet exponere, *ferrebat*, id est
apparebat ferri, quamuis non verè moueretur: eodē
modo, cum dicitur resurrexisse, comedis, &c. po-
terunt omnia per solam apparentiam explicari. De-
nique hoc amplius patebit ex sequentibus, cum di-
cimus, quis sit locus, in quem Christus ascendit. Se-
cundò potest ex veteri testamento probari conclu-
sio, præsertim ex Psalmis. Nam in 67. dicitur, *Can-*
tate Deo, Psalmum dicite nomini eius, hier faotee, qui as-
cendit super occasum, Dominus nomen illi: & infra, Ascen-
disti in altum, cepisti captiuitatem, accepisti dona in homi-
nibus, & inferius, Psallite Deo, qui ascendit super calos ca-
lorum ad Orientem. Quanquam enim dubitari potest,
an hic Psalmus de Christo sit ad litteram intelligen-
dus, necne, & an prima, & vltima verba rectè ac-
commodentur ad hoc mysterium: tamen de illis,
Ascendisti in altum, &c. certum est, ex intentione Spi-
ritus Sancti in aliquo sensu de Christi ascensione in-
terpretatur. Quod verò, ubi Psalmista habet, *Acce-*
pisti dona in hominibus, Paulus legit, *Dedit dona homini-*
bus non refert. Quia non sunt contraria, sed Paulus
explicuit aliquid, quod Psalmes tacuerat. Vterque
enim dicit dona data esse hominibus: tamen quia
sunt data propter Christum, merito dicit Dauid, da-
ta esse Christo, non in ipso: sed in hominibus. Pau-
lus verò explicuit, hæc dona ita data esse homini-
bus propter Christum, ut etiam ipse Christus ea do-
net. Sic ferè interpretatur August. Aliter Hierony-
mus super ad Ephes. dicit Psalmistam vsum esse ver-
bo accipiendi, quia prædicebat rem futuram: Aposto-
lum vero verbo dandi, quia narrabat rem factam.
Antequam enim Christus distribueret hæc dona,
potest dici, potius accepisse, quam dedisse, quia so-
lum acquirerat ius dandi: postquam vero illa distri-
buit, proprie dicitur dedisse. Aliter Theodoretus
in dictum psalmum, *viraque* (inquit) *acciderunt*
(scilicet accipere, & dare) quando quidem qui acce-
pit, ab accipientibus fidem, largitur gratiam. Itaq; Deus
vel Christus dicitur accipere dona in hominibus, in
quantum accipit, ut homines in eum credant, eum
ament, ac venerentur: tamen hoc quod accipit, ipse
donat. Quia nemo potest credere in Christum, nisi
dono Christi, ipse ergo & dat & accipit dona, quia
& dat gratiam, & quod dat, in gloriam, & honorem
eius cedit. Et ita hoc loco prædicta est & ascensio
Christi, & charismatum Spiritus Sancti donatio:
atque vtrumque colligunt ex hoc loco Patres, tum
qui epistolam ad Ephes. tum qui Psalm. 57. exponit.
Et Tertullian. libro quinto, contra Marcionem cap.
octauo, Prosper libro secundo, de Promissionibus
Dei cap. 31. Rufinus in expof. Symboli, & alij pal-

sim. Præterea adduci possunt verba illa Psalm. 46. *A-*
scendit Deus in iubilatione, & Dominus in voce tubæ, &
Psalm. 8. *Exaltata est magnificentia tua super calos Deus:* Psalm. 8.
& alia, quæ à Prospero supra, & Cyrillo Ierosolymita-
tan. cat. 4. & alijs citantur in sensu mystico potius
quam in literali. Rursus ex Michea secundo assert D.
Thomas verba illa, *Ascendit pandens iter ante eos*, ubi
more Prophetico præteritum pro futuro positum
est. Et quod ibi ad litteram sit sermo de Christo,
constat ex Hieronymo, & eodem modo exposuisse
antiquos Hebræos refert Galatin. libro octauo de
arcanis cath. veritatis, cap. 23. & patet tum ex illis
verbis antecedentibus, *In vnum conducam rel. quas*
Israel: tum ex alijs subsequētib; transibit Rex eorum
coram eis. Dicitur autem Christus ascendere pandens
iter hominibus, quia ipse primus aperuit viam, & ia-
nuam regni, quæ antea hominibus clausa fuerat. Et
ita etiam de hoc mysterio exponuntur à Patribus il-
la verba Psalm. 23. *Attollite portas Principes vestras,* &
eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ, vt latè
discurrit Gregorius Nyssenus oratione de Ascensio-
ne. Ad idem quoque mysterium accommodant
verba Isa. cap. 62. *Quis est iste, qui venit de Edon, in diti-*
bus vestris de Bojra. Quæ interpretans Cyrillus in Exe-
gesi ad Achatium, *Ad calum* (inquit) *Vnigenitus Dei,*
vna cum carne filii vnica redit, eratque nouum hoc in calis
spectaculum. Obsupuit enim sanctorum Angelorum mul-
tudo, cum Regem gloriæ, exercitumque Dominum in
forma humanæ cerneret. Aiebat enim, *Quis est iste, qui ve-*
nit de Edon, id est, ex terra. Cui interpretationi quadrat
Prophetæ responsio. *Iste formosus in stola sua, gradiens*
in multitudine fortitudinis sue. Eodemque modo ex-
posuit Origenes coniungens hunc locum cum alio
citato ex Psalm. 23. rom. 9. in Ioann. & Ambrosius
libro de institutione Virginis, capit. quinto. & libr.
de ijs, qui iniunguntur mysterijs, capit. septimo, & Au-
gustinus sermone quinto, de Resurrect. *Viderum* (in-
quit) *Calices cuncti speciosum vulneribus Christum* (spolia
e castri tyrannicis reportantem, & admirantes fulgentia
diuina virtutis vexilla, talibus concrepant hymnis, adedu-
cunt, latantes. *Quis est iste Rex gloriæ? Denique eodem*
modo exponunt vtrumq; locum Dionys. 7. cap. Cae-
lest. Hilar. Iustin. dialog. cum Triphone, Cyrill. Ale-
12. in Ioan. ca. 57. & super Isaiam, ubi etiam Hierony-
mus.

Tertio possumus rationem adiungere. Quia cœ-
lum est locus, quem Deus sanctis, ac beatis homini-
bus præparauit, & ideo singulariter dicitur *sedes Dei,*
quia ibi singulariter se manifestat, ac regnat: iuxta
illud Psalmi 102. *Dominus in calo parauit sedem suam.*
Et quod sit sermo de calo corporeo, quod extreme
distat à terra, patet ex illa vtitata antithesi Scripturæ
Psalm. 113. *Calum cali Domino, terram autem dedit filijs*
hominum. Isaia 66. *Calum mihi sedes est: terra autem*
scabellum pedum meorum. Idem ferè Matth. 5. & 6. er-
go hic locus maximè debebatur Christo in glorioso
corpore fuscitato. Tum quia perfectior est in bea-
titudine, quam reliqui Sancti. Tum etiam quia nos
ibi sumus futuri, ubi ipse fuerit, iuxta illud, *Vbi sum*
ego, illic & minister meus erit, & ideo aiebat ipse, Vado
parare vobis locum, & iterum vniam, & accipiam vos ad
meipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis. Si autem Christus
corpore, & animo gloriosus futurus erat in calo, o-
portuit, vt illuc ascenderet. Quia secundum hu-
manam naturam antea non erat ibi, cum non esset
vbiq; sed in proprio loco, in quo circūscribebatur,
vt ostendimus in priori tomo. Vnde Rufinus in
expositione symboli. *Acndit* (inquit) *in calum, non*
vbi verbum Deus antea non fuerat: sed vbi Verbum caro
factum antea non sederat. Et Leo Papa serm. secundo
de Ascens. *Inestabili* (inquit) *modo per ascensionem ca-*
pit esse diuinitate præsentior, qui factus est humanitate
longinquior. Et Vigilii libro primo cont. Eueych. *Vig-*
Per formam ferui, quam abstulit nobis in calum, & absens
est.

est nobis per formam Dei, quæ à nobis non recessit, præsens est nobis. Ex quibus constat, licet per communicationem idiomatum Deus proprie dicatur ascendisse: motum tamen ascensionis non in diuinitate, sed in humanitate tantum fuisse, atque adeo non ascendit se Christum, vt Deum proprie loquendo: sed vt hominem, sicut in articulo secundo explicatum est.

Secundo dicendum est, Christum Dominum per successuum motum in celum ascendisse. Hæc conclusio partim est certa, partim in opinionem cadit. Quod enim in principio, quando à terra attolli cepit ex monte Oliueti paulatim, & successiuo motu ascendit, aperte colligitur ex illis verbis, *Videntibus illis eleuatus est.* Non enim poterat videri ascendens, nisi paulatim, & visibiliter moueretur. Idem significat Lucas verbis illis *recessit ab eis, & ferebatur in celum.* Vnde colligitur durasse huiusmodi motum Christi ascendens, donec nubes suscepit, seu occultauit enim ab oculis discipulorum, quia ad id vsque temporis visus est à discipulis ascendens. Et hætenus nulla est controuersia inter Catholicos. De reliqua vero parte motus dissentit. Quidam enim dicunt, ab eo spatio, in quo nubes Christum occultauit, non ascendisse amplius motu continuo: sed vna mutatione subita, ac instantanea transiisse ad vltimum vsque terminum, in quo sessurus erat, absque transitu per medium. Ita opinatur Abulens. Paradox. 5. cap. 12. & Durand. sub disunctione affirmat, vel hoc modo fuisse motum, vel celum fuisse diuisum, vt ascenderet. Qui eo innitur fundamento (vt supra vidimus) quod duo corpora non possint simul esse in eodẽ loco se penetrando. Quod omnino falsum esse demonstrauimus. Quare (si Abulensis sententia in eo fundetur, quasi impossibile sit, aliter Christum ascendisse sine diuisione celorum) eodem modo falsa est, & improbabilis. Si vero solum fundetur in congruentia quadam, quia Christus ad ascendendum non indigebat illa motus successione, ideoque in principio ascensionis illa solum propter homines sit vsus, vt ab eis cerni posset, post vero cessante hoc fine, non oportuerit amplius ita moueri, hoc (inquam) sensu sententia hæc est vt eumque tolerabilis. Nihilominus tamen multo probabilius est, Christum eodem genere motus ascendisse, transiendo per omnia corpora intermedia. Quæ est sententia communior Theologorum in 3. d. 22. D. Thom. quæst. 2. artic. 2. quæst. 2. Richard. artic. 5. quæst. 1. Alexan. Alenf. 3. p. quæst. 23. mem. 3. Verum est, aliquos ex prædictis authoribus niti fundamento extremè contrario, scilicet, quod sit impossibile corpus mutare locum in instanti, & transire ab extremo in extremum sine existentia in medio. Quibus videtur fauere D. Tho. hic artic. 3. ad 3. Superius tamen agendo de dotibus corporis gloriosi ostendimus hoc non esse impossibile. Quod ergo non ita factum fuerit, nõ potest demonstrari, sed solum congruentia aliqua fieri verisimile. Tum quia magis decere videtur maiestatem Christi, vt paulatim suam ascensionem prosequeretur, sicut eam in choauerat. Tum etiam, quia oportuit eum per omnes celos transire, vt tanquam supremus Dominus possessionem omnium acciperet, & quodammodo sua præsentia sanctificaret.

Dices (hoc etiam interrogant huius temporis heretici) si Christus ita visibiliter ascendit penetrando celos, cur Apostoli non sunt permisi id suis oculis videre, vt possent esse tanti mysterij testes oculati? Respondetur, quia non potest illuc pertingere naturali virtute oculus humanus, neque oportebat nquo miraculo, & inusitato id fieri, vt fides maiore locum haberet, ad quam sufficiebat, & prædictio ipsius Christi, & testimonium Angelorum dicentium, *Hic Iesus qui assumptus est à vobis in celum, sic veniet, &*

Fr. Suarez. tom. 2.

A Actor. 1. Vt enim mysterium supernaturale fieret credibilis, oportuit illud conspiciere in principio: quia naturaliter conspici poterat: non tamen oportuit consummationem eius, secundum quam humani aspectus vim superabat, in sese conspici ac videri. Sicut non est visa incarnatio, nec resurrectio. Loquitur de hac re eleganter Chrys. hom. de ascens. tom. 3.

Tertio dicendum est, Christum ascendisse vsque ad celum supremum. Hæc conclusio absolute sumptæ est certa. Primo, ex modo loquendi Scripturæ ad Hebr. 4. *Habentes Pontificem qui penetrauit celos, id est,* qui petrauit omnes celos. Nam illa indefinita pro vniuersali posita est, & ideo cap. 7. dicitur, *Christus excelsior calis altus, & clarius ad Ephes. 4. Ascendit, inquit Paulus, super omnes celos.* Et ita interpretari videtur verba Psalmi 67. *Ascendisti in altum, id est, in fastigium, seu in sublimem locum.* Hanc enim vim habet vox Græca ὑψος, quæ fastigium seu sublimitatem significat, & ita etiam vertit Tertul. lib. 5. in Marcio. nem c. 8. Secundo, quia supremum illud celum est sedes Beatorum, & ipsius Dei thronus, quatenus in eo loco sese singulariter manifestat, vt colligitur ex antithesi Scripturæ supra citata, *Celum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum.* Actor. 7. ergo in eundem locum Christus ascendit. Tertio est coniectura. Quia non est verisimile Christum quiescisse in aliqua sphaera celesti earum, quæ continuo motu agitantur: sed in aliquo quieto celo, & immobili: hoc autem est supremum, quod vocamus Empyreum.

Duobus autem modis intelligi potest, Christum quiescisse in illo celo. Primo vt totum eius corpus manserit intra celum, vel penetratiue, vel circumdatum superficie cæli, sicut nos sumus modo in ære. Secundo, vt totum Christi corpus sit supra conuexam superficiem illius, Durand. in 3. d. 22. q. 8. primo probat, verumtamen modum esse possibilem, quod tam est per se notum, vt nulla indigeat probatione. Deinde eligit priorem, vt magis congruentem, affert tamen rationem valde infirmam, scilicet quia si totum Christi corpus esset supra conuexam cæli, neque seipsum, neque alia videre posset. Hæc enim illatio nullius est momenti. Supra enim declarauimus, quomodo Beati possint vti aspectu etiam extra conuexam cæli. Potest vero hæc opinio tribui

D Thom. in 3. d. 22. q. 3. artic. 3. qu. 1. ad 1. vbi aperte docet, non dici Christum ascendisse super celos, quia extra celum Empyreum sit: sed quia in altissimam partem illius cæli ascenderit. Hoc etiam sensu tenet Caietan. & Ferrar. 4. cont. Gent. c. 87. Palud. in 3. d. 22. q. 5. & reliqui discipuli D. Thom. Et est hæc opinio magis consentanea D. Thom. hic, vt vidimus in commentario, & idem sentit 4. cont. Gent. c. 87. & 88. & quodlib. 6. artic. 3. Vnde vel retractauit sententiam, quam in Tertio docuerat, vel exponendus est, ibi tantum negasse Christum esse extra celum, ita vt nullo modo celum tangat. Vnde, quod ait, *In altissimam partem cæli Empyreum ascendisse,* intelligi potest, quod suis pedibus tangit, & calcit supremam partem cæli. Est præterea hæc sententia consentanea modo loquendi Scripturæ. Nam penetrare celos, & ascendere super omnes celos, hoc proprie significat. Vnde Chrysost. homil. 11. in ad Ephes. *Ascendit [inquit] super omnes celos, vltra quos nihil est aliud: hoc videlicet est potentia, & dominationis ipsius.* Idem Theoph. ibi, & Oecumen. Quare pie exponenda sunt verba, quæ super hunc locum Hieronym. scripsit, *Numquid corporaliter omnes celos, & vniuersas sublimitates & eorum circulos, quos philosophi sphaeras vocant, transiens, atque transcendens stetit in summo cæli fornice, & [vt ipso verbo utar] abside?* An certe omnia corporaliter contemnens, atq. despicens, & æterna contemplans

Ecc 2

templaus

templans super calos, id est, super inuisibilia stetit credendus est: quod ego melius puto. Hoc enim ita intelligendum est, ut non excludatur prior sensus, qui proprius est, & literalis: sed utrumque verum esse credatur. Quo modo dixit ibi Anselm. *Ascendit non solum super omnes calos materiales, sed & super omnes celestium virtutum ordines, superans loco, & dignitate omnem creaturam.* Et hæc est unica ratio, & congruentia huius sententia, quam in commentario latius explicui. Hanc vero disputationem August. verbis concludamus, qui in libro de fide & Symbolo, capit. 6. sic inquit, *Credimus in calum ascendisse: sed ubi, & quomodo sit in calo corpus Dominicum curiosissimum, & supernacaneum est querere, tantummodo in calo esse credendum est. Non enim est fragilitas nostra, calorum secreta discutere: sed est nostra fides de Domini corporis dignitate sublimia, & honesta sapere.*

Testimonij
Ioann. 7.
Explicatio.

Ex fundamentis hæreticorum solum illud testimonium Ioan. 3. *Nemo ascendit in calum, nisi qui descendit de celo*, indiget aliqua expositione (cetera enim nullam habent difficultatem.) Ad illud ergo testimonium in primis dicitur, ibi non esse sermonem de corporali Christi ascensione: quia ibi verbum *ascendit*, non est presentis temporis, sed præteriti, Christus autem nondum tunc ascenderat corporaliter. Unde necesse est, intelligi, aut de spiritali ascensione per gloriam animæ, aut (quod frequentius est apud Patres) de præsentia diuinitatis, per quam omnia replebat, & omnia intuebatur. Quare (si attentè legatur) non dicit Christus, se tunc ascendisse in calum: sed existere in calo. Unde ex hoc loco colligunt Patres immensitatem, & diuinitatem Christi, tam exponentes hunc locum, quam locum ad Ephes. 4. & præterea Hilarius. 10. de Trinitate, & Nazianz. Orat. 51. At verò quanquam hæc responsio satisfaciatur huic testimonio: tamen quia Paulus ad Ephes. 4. agens de corporali ascensione Christi eodem modo dicit, *Qui ascendit, ipse est, qui descendit*, ideo dicendum est secundo cum Theod. ad Ephes. 4. non alium descendisse, & alium ascendisse: sed aliter descendisse, & aliter ascendisse. Cum descendisset enim incorporeus, ascendit corporeus. Quod declarat Augustinus dicto libro de agone Christiano, cap. 25. *Quia ascendere est personæ, non naturæ, nisi in quantum est in persona. Eadem persona Christi descendit, & ascendit: descendit autem cum non haberet corpus: ascendit autem corpore induta.* Quapropter non est necesse ascensum, & descensum æque proprie intelligi, sed iuxta capacitatem & statum personæ, cui attribuitur. Addo vero, Paulum non loqui tantum de descensu per Incarnationem: sed de descensu ad inferos, qui etiam fuit, verus, ac proprius per localem motum, quamuis, quia descendit in sola anima, descensus ille fuit per motum accommodatum spiritui. Ascensus vero, cum fuerit in corpore, factus etiam est per motum corpori accommodatum.

Dubium.

Responsio.

Hic vero inquiri solet, quomodo corpus terrenum, & graue potuerit ad celestia ascendere, & utrum motus ille fuerit violentus, an naturalis. Sed hæc explicata à nobis sunt, cum de dotibus corporis gloriosi ageremus. Vbi ostendimus corpori in tali statu gloriæ constituto connaturalem esse huiusmodi motum: ideoque respectu ipsius naturæ corporis non posse huiusmodi motum dici violentum, sed supernaturalem.

SECTIO V.

Quibus circumstantiis facta sit Christi ascensio.

DE mysterio ascensionis (quod attinet ad naturam, & essentiam eius explicandam) nihil aliud dicendum occurrit præter id, quod superiori sectione

tractatum est. Rursus omnes causæ eius etiam sunt in superioribus subpositæ. Nam de finali diximus in commentario artic. 1. explicando rationes, ob quas fuit conueniens Christum ascendere: de efficiendi in artic. 3. & cum de dote agilitatis ageremus. Et de eare frequenter differunt Patres agentes de ascensione Christi constituentes differentiam inter raptum Henoch, & Eliæ, quod ij aliena virtute in calum aereum rapti sint: Christus vero usque in æthereum propria virtute ascenderit. Specialiter videri possunt Greg. hom. 29. in Euangelia, Chrysost. dicta homilia de ascensione, & Cyrillus Ierosolymitan. dicta cat. 14. Alia vero causarum genera non habent in presenti locum. Nam præter ipsum Christi corpus, quod erat subiectum, & motum, qui ipsum afficiebat, non potest hic aliud genus causæ materialis, aut formalis excogitari. Præterea de effectibus ascensionis nihil dicendum occurrit. Quia, quæ diximus de resurrectione, ad ascensionem accommodari possunt. Est enim ferè eadem ratio, & nulla specialis difficultas in his occurrit. Reliquum ergo est, ut de circumstantiis ascensionis pauca dicamus, & explicemus ea, quæ ab Evangelistis breuiter perstringuntur. Sunt autem quatuor, quæ ab eis inueniuntur, scilicet, ubi, quando, quomodo, & quo comitatu ascenderit.

Primo igitur de loco, ex quo Christus ascendit, Lucas in Euangelio cap. 24. habet hæc verba, *Eduxit autem eos foras in Bethaniam, & elevatis manibus suis benedixit eis, & factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in calum.* In actis verò cap. 1. magis explicat, quis fuerit ille locus, quo Christus discipulos eduxit, ut inde ascenderet, dicens fuisse montem Oliueti, distantem ad Ierosolymis itinere Sabbathi, id est, quod iuxta traditiones Hebræorum in die Sabbathi agere licebat: illud autem erat spatium bis mille pedum (ut Hieronym. refert epist. 151. ad Algasiam. q. 10. & 30.) seu mille passuum, ut ait Beda, quæst. 1. in acta, & in comment. Actor. 1. Lib. autem 6. super Lucam cap. ultimo dicit, Bethaniam positam fuisse in latere montis Oliueti, & distasse Ierosolyma quasi stadiis quindecim, ut dicitur Ioannis 11. quæ faciunt ferè bis mille passus. Unde fit quod Lucas ait, *Eduxit eos in Bethaniam*, posse intelligi, non quod duxerit eos usque ad ipsum oppidum: sed versus illud, & per viam fortasse, quæ ad illud tendebat, usque ad illum locum montis Oliueti, ex quo ascensus erat in calum: quique videtur fuisse in medio itinere inter Ierosalem, & Bethaniam, & fortasse ille locus constitutus erat intra fines Bethaniam. Vel certè (quod probabilius est, & magis consentaneum textui) duxit eos usque ad ipsam Bethaniam, fortasse ut familiarem amorem erga Magdalenam eiusque fratres ostenderet: inde vero recessit in montem, unde ascensus erat. Cur autem eum locum elegerit, facile est rationes mysticas excogitare, & in Beda supra legi possunt. Literalis enim sufficiens est voluntas facientis, & quia fortasse pro temporis ac personarum opportunitate ille locus erat commodissimus. De quo, & de templo ibi edificato, & de signis, seu vestigiis Christi, quæ in eo sunt mirabiliter conservata legi potest Beda de locis sanctis, cap. 7. Est autem verisimile ex eo loco, ex quo Christus cepit ascendere, via recta in calum conscendisse, quædiu ab Apostolis visus fuit: an vero postea eodem modo recta via inceserit, usque ad calum empyreum, atque ad eam, an quieuerit in loco celesti, qui è regione responderet terrestri loco unde discessit, incertum est, & nimis curiosum esset illud inquirere, ut supra ex Augustino referebamus.

Secundo, de circumstantia temporis vnum est certum, scilicet, quadragesimo die post resurrectionem suam Christum ascendisse, ut constat ex illis verbis Actorum primo, *Per dies quadraginta appa-
ens*, Cur autem tot diebus Christus distulerit ascen-
sionem

Greg. Pap.
Chrysostom.
Cyrillus.

Ascensio
locus.
Luc. 24.
Act. 1.

Hieron.
Beda.

Beda.